

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК

ГАЛИНА РОЗЛУЦЬКА

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТІВ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ
ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ»**

Ужгород
2021

Методичні рекомендації для самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни «Педагогічна майстерність вчителя початкової школи» для здобувачів вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 013 Початкова освіта ОС «Магістр» / Автор-упорядник Г.М. Розлуцька.. Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», 2021. 16 с.

Методичні рекомендації призначені допомогти магістру, як майбутньому вчителю початкової школи, самостійно опанувати педагогічну майстерність. Запропоновані різноманітні індивідуальні завдання для самостійної роботи. Видання адресоване магістрам, вчителям, викладачам.

Рецензенти:

Будник О.В. – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки початкової освіти ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»;

Яцина О. Ф. – доктор психологічних наук, доцент кафедри психології ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

*Рекомендовано до друку Вченою радою
факультету суспільних наук
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
(протокол № 7 від 25 червня 2021 р.)*

©Г.М. Розлуцька, 2021
©ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. ПРАВА І ОBOB'ЯЗКИ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ, ПРОГРАМИ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ.....	6
2. ПРОФЕСІЙНИЙ СТАНДАРТ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ, СЕРТИФІКАЦІЯ ВЧИТЕЛІВ	7
3. ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЇХ ІЗ ПОКАЗНИКАМИ ЗАГАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ	9
4. ВИМОГИ ДО ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ У КОНТЕКСТІ ПОЛІКУЛЬТУРНОСТІ ТА ІНКЛЮЗІЇ	10
5. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ СКЛАДОВІ ТАКТУ ВЧИТЕЛЯ.	
6. ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА: СУТЬ, ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ.....	12
7. ПОПЕРЕДЖЕННЯ РИЗИКІВ І КОНСТРУКТИВНЕ ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ	13
8. ПОЛІКУЛЬТУРНІСТЬ Й ІНКЛЮЗІЯ. НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ.....	14
9. ВЗАЄМОДІЯ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ, АСИСТЕНТА ВЧИТЕЛЯ, СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУТІВ, БАТЬКІВ ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ.....	14
10.НОВІ РОЛІ УЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ: КОУЧ, ФАСИЛІТАТОР, ТРЕНЕР, МЕДІАТОР, ЛОГІСТ, МЕНТОР	15

ВСТУП

Метою методичних рекомендацій є допомога здобувачам освітньої програми «Початкова освіта» ОС «Магістр» у формуванні ряду програмових компетентностей.

Загальних, серед них: – здатності до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатності генерувати нові ідеї (креативність); здатності до проведення досліджень на відповідному рівні; здатності виявляти ініціативу та підприємливість; здатності працювати автономно; здатності працювати в полікультурному просторі.

Спеціальних: здатності застосовувати інноваційні технології в навчанні освітніх галузей початкової школи в стандартних, нестандартних та невизначених ситуаціях; здатності до педагогічного партнерства (наставництво, супервізія, інтервізія тощо), до організації роботи інклюзивного класу; здатності організовувати та управляти освітніми процесами, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів, співпраці з різними соціальними інституціями, категоріями фахівців, використовуючи інформаційно-комунікаційні технології та цифрові сервіси; здатності моделювати, проєктувати та реалізовувати науково-експериментальну діяльність в системі початкової освіти в широких мультидисциплінарних контекстах, нових або незнайомих середовищах за наявності неповної чи обмеженої інформації; здатності створювати власний професійний імідж, самопрезентувати результати професійної діяльності, керувати власним життям і кар'єрою; здатності працювати в полікультурному середовищі; здатності критично оцінювати власну діяльність та професійну діяльність інших фахівців в галузі початкової освіти.

Передумовами ефективного оволодіння є опанування таких навчальних дисциплін освітньої програми: «Освіта в полікультурному суспільстві», «Інновації у початковій освіті (Нова українська школа)».

Очікуються такі результати:

- застосовувати інноваційні технології в навчанні освітніх галузей початкової школи в стандартних, нестандартних та невизначених ситуаціях.;
- створювати особисту методичну систему навчання здобувачів початкової освіти предметів початкової школи, адаптувати її до різних умов освітнього процесу;
- організовувати та управляти освітніми процесами у складних, непередбачуваних умовах, що потребують нових стратегічних підходів, налагоджувати співпрацю з різними соціальними інституціями, категоріями фахівців, використовуючи інформаційно-комунікаційні технології та цифрові сервіси;
- здійснювати супервізію, інтервізію, надавати педагогічну, психологічну та методичну допомогу учасникам освітнього процесу, організовувати роботу інклюзивного класу;
- планувати, організовувати і здійснювати наукові (експериментальні) дослідження у сфері початкової освіти; аналізувати, узагальнювати й презентувати результати дослідження; доводити власну наукову позицію;

- скласти програму саморозвитку та самовдосконалення, обрати ефективний інструментарій самопрезентації результатів власної професійної діяльності, створювати власний професійний імідж;
- критично оцінювати результати професійної діяльності.

1. ПРАВА І ОBOB'ЯЗКИ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ, ПРОГРАМИ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ

Ключові поняття: педагогічна діяльність, види педагогічної діяльності, професійні права і обов'язки педагога, вроджені здібності особистості, спеціальні здібності особистості, професійна підготовка, практична діяльність учителя, педагогічна майстерність, професійне зростання.

Завдання для самоперевірки

Репродуктивний рівень:

1. Відтворіть вимоги професійного стандарту «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» (2020).
2. Занотуйте міркування видатних педагогів про педагогіку як науку, мистецтво чи технологію (В. П. Беспалька, П. П. Блонського, П. Ф. Каптерєва, К. Д. Ушинського та ін.).
3. Користуючись предметним покажчиком творів А. С. Макаренка і В. О. Сухомлинського, випишіть 4-5 думок про педагогічну майстерність учителя.
4. Випишіть із статті К. Д. Ушинського «Про користь педагогічної літератури» судження про роль педагогічної діяльності.
5. Підберіть цитати з художніх і наукових текстів, прислів'я і приказки до даної теми.
6. Проаналізуйте передачі телебачення/повідомлення у соцмережах з метою визначення у них педагогічних думок.
7. Підберіть із психолого-педагогічної літератури матеріал, який допоміг би визначити шляхи, методи і форми діагностування та вимірювання педагогічного професіоналізму.

Частково-пошуковий рівень:

1. Доберіть бібліографію до даної теми, укладіть анотації до кількох джерел.
2. Проведіть соціологічне опитування на тему «права і обов'язки вчителя початкових класів».
3. Напишіть реферати і повідомлення; розв'яжіть педагогічні задачі.
  1. Що таке педагогіка: наука чи мистецтво?
  2. Суспільна значущість професії вчитель початкових класів.
  3. Професіограма вчителя.
  4. Функції вчителя початкової школи.

Творчий рівень:

Підберіть і змодельуйте програму особистого педагогічного зростання. Проаналізуйте її.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Васянович Г. Педагогічна етика. Львів : Норма, 2005. 343 с.
2. Волкова Н. П. Педагогіка. К. : Академія, 2001. С. 417-420.

3. Гузій Н. В. Основи педагогічного професіоналізму. К. : НПУ імені М.П.Драгоманова, 2004. 155 с.
4. Духнович О. В. Народна педагогія про загальні правила наставляння // Педагогіка: хрестоматія / уклад.: А. І. Кузьмінський, В. Л.Омелянєнко. К. : Знання-Прес, 2003. С. 38-41.
5. Кіліченко О.І. Національне й загальнолюдське як чинники формування педагогічної майстерності майбутнього вчителя початкових класів // Єдність національного й загальнолюдського у формуванні морально-духовних цінностей / збірник наукових праць. Івано-Франківськ, 2002. С. 78–80.
6. Макаренко А. С. Деякі висновки з мого педагогічного досвіду. Педагогіка: хрестоматія / уклад.: А. І. Кузьмінський, В. Л. Омелянєнко. К.: Знання-Прес, 2003. С. 45, 48.
7. Макаренко А. С. Методика шкільного виховання. Педагогіка: хрестоматія / уклад.: А. І. Кузьмінський, В. Л. Омелянєнко. К. : Знання-Прес, 2003. С. 382-384.
8. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка. К. :ВАТ «КДНК», 2001. Тема 5.
9. Мороз О., Омелянєнко В. Перші кроки до майстерності. К.: Знання, 2002. С. 3-5.
10. Педагогічна майстерність: Підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.; за ред. І. А. Зязюна. К. : Вища школа, 2004. С. 10-22, 27-35.
11. Сухомлинський В. О. Народження громадянина. Єдність педагогічних поглядів і переконань учителів. Педагогіка: Хрестоматія / Уклад.: А. І. Кузьмінський, В. Л. Омелянєнко. К.: Знання-Прес, 2003. С. 67-69.
12. Сухомлинський В. О. Сто порад учителеві. Педагогіка: Хрестоматія / Уклад.: А. І. Кузьмінський, В. Л. Омелянєнко. К.: Знання-Прес, 2003. С. 58-63.
13. Теоретичні основи педагогіки / За ред. О. Вишневського. Дрогобич: Відродження, 2001. – Лекція 4.
14. Ягупов В. В. Педагогіка. – К.: Либідь, 2002. С. 67-75

2. СТАНДАРТ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ, СЕРТИФІКАЦІЯ ВЧИТЕЛІВ

Ключові поняття: загальні компетентності, професійні компетентності, підвищення кваліфікації, формальна та неформальна освіта, сертифікація вчителів початкових класів.

Репродуктивний рівень:

1. Підберіть вимоги до професійної діяльності вчителя із «Положення про сертифікацію».
2. Занотуйте міркування видатних педагогів про самовиховання. Використовуючи біографічні дані, статті, книги А. С. Макаренка, В. О. Сухомлинського, К. Д. Ушинського проілюструйте способи, шляхи їх самовиховання і самовдосконалення.

3. Підберіть прислів'я і приказки до даної теми.

Частково-пошуковий рівень:

1. Доберіть бібліографію до даної теми, скласти анотації

2. Напишіть реферати і повідомлення; розв'яжіть педагогічні задачі.

1. Функції вчителя початкових класів.
2. Які якостілюбимих вчителів вплинули на формування вашої особистості?
3. Які негативні якості вчителів вам найбільше запам'яталися?
4. Проаналізуйте, коли вперше і в чому проявилася ваша самовиховна активність?
5. Оцініть, в якій мірі до цих пір ви займалися самоосвітою і самовихованням у вибраній професії.
6. Самовиховання психофізичної природи майбутнього вчителя.
7. Самовиховання в процесі оволодіння педагогічною майстерністю.
8. Самовиховання соціальних якостей майбутнього вчителя початкових класів.
9. Естетичне самовиховання майбутніх учителів.
10. Які відмінності у самовихованні майбутніх учителів початкових класів на 1, 3, 5 курсах навчання?

Творчий рівень:

Напишіть власну версію компетентностей (загальних та професійних), які б ви внесли як пропозицію до проекту стандарту професійної підготовки вчителя початкових класів освітнього рівня «магістр» .

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Волкова Н. П. Педагогіка. К. : Академія, 2001. Р. 5.1.
2. Духнович О. В. Народна педагогія про загальні правила наставляння. Педагогіка: хрестоматія / уклад.: А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. К. : Знання-Прес, 2003. С.38-41.
3. Карпенчук С. І. Самовиховання особистості. К. : ІЗМН, 1998. 214 с.
4. Макаренко А. С. Деякі висновки з мого педагогічного досвіду. Педагогіка: хрестоматія / уклад.: А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. К. : Знання-Прес, 2003. С. 45-48.
5. Макаренко А. С. Методика шкільного виховання. Педагогіка: хрестоматія / уклад.: А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. К. : Знання-Прес, 2003. С. 382-384.
6. Педагогічна майстерність: підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.; за ред. І. А. Зязюна. К. : Вища школа, 2004. С. 10-15, 40-42, 254-258.
7. Сухомлинський В. О. Народження громадянина. Єдність педагогічних поглядів і переконань учителів. Педагогіка: хрестоматія / уклад.: А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. К. : Знання-Прес, 2003. С. 67-69.
8. Сухомлинський В. О. Сто порад учителеві. Педагогіка: хрестоматія / уклад.: А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. К. : Знання-Прес, 2003. С. 58-63.

9. Теоретичні основи педагогіки / за ред. О. Вишневського. Дрогобич : Відродження, 2001. Лекція 4.

3. ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЇХ ІЗ ПОКАЗНИКАМИ ЗАГАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ

Ключові поняття: культура, педагогічна культура, педагогічна технологія, педагогічний досвід, педагогічна спрямованість, психолого-педагогічна ерудиція, інтелектуальні, моральні якості, психолого-педагогічна ерудиція; професійні якості, організованість, педагогічно спрямоване спілкування, такт, адекватна поведінка, самовдосконалення.

Репродуктивний рівень:

1. Проаналізуйте уривки, в яких відображається значення педагогічної культури в діяльності вчителя.
2. Доберіть цитати про необхідність вправлення у педагогічній культурі вчителя початкових класів.
3. Випишіть із праць Я-А. Коменського та В.О. Сухомлинського їх погляди на педагогічну культуру вчителя.

Частково-пошуковий рівень:

1. Доберіть бібліографію до даної теми, складіть анотації.
2. Написати реферати і повідомлення; розв'язати педагогічні задачі.
3. Обґрунтуйте чи заперечте положення “педагогічна культура– це здібності та досвід”.
4. Проаналізуйте слова В.О. Сухомлинського та охарактеризуйте складові педагогічної культури вчителя: «Педагогічне безкультур'я й невігластво починаються там, де вчитель, не розуміючи духовного світу дитини, намагається перетворити дитячу беззахисність на клітку».

Творчий рівень:

1. Наведіть приклади проявів педагогічної культури або її відсутності у вчителів початкової школи, використовуючи свій життєвий досвід (пригадайте свої роки навчання у школі, чи Ваших сестер, братів, знайомих).
2. Зобразіть схему, де показано спільне і відмінне у загальній культурі людини та педагогічній культурі вчителя.
3. Ваші роздуми над виразом І. Франка: «Вчителем школа стоїть».

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Нісімчук А. С., Падалка О. С., Шпак О. Т. Сучасні педагогічні технології.

- К. : Просвіта, 2000. Р. 1.1.
2. Педагогічна майстерність: підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.; за ред. І. А. Зязюна. К. : Вища школа, 2004. Р. 3, 5,
  3. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості: Підручник. – К.: Міленіум, 2006. – 346 с.
  4. Сучасний педагог <http://www.horting.org.ua/node/1436>
  5. Сухомлинський В. О. Як запобігти виснаженню нервових сил у процесі повсякденної діяльності. Повн. збір. тв. у 5 т. К. : Радянська школа, 1975. Т. 2. С. 429-432.
  6. Туріщева Л.В. Творчість у педагогічній діяльності Х.: Вид. група «Основа», 2010. – 128 с.
  7. Федорчук В.В. Основи педагогічної майстерності: навчально-методичний посібник Кам'янець-Подільський: Видавець Зволейко Д., 2008. 140 с.
  8. Шевченко О.А., Хозраткулова І.А. Тренінги професійного становлення молодих педагогів. Х.: Вид. група «Основа», 2010. 112 с.

4. ВИМОГИ ДО ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ У КОНТЕКСТІ ПОЛІКУЛЬТУРНОСТІ ТА ІНКЛЮЗІЇ

Ключові поняття: освітні можливості, особливі освітні потреби, індивідуалізація, інклюзія, толерантність, рівний доступ, полікультурність, стиль спілкування, комунікація, техніка спілкування. діалогічне педагогічне спілкування; суб'єкт - суб'єктний спілкування, бар'єри у спілкуванні.

Репродуктивний рівень:

Репродуктивний рівень:

Охарактеризуйте зміст ключових понять теми.

Доберіть цитати про вимоги до професійного спілкування вчителя початкових класів.

Частково-пошуковий рівень:

1. Доберіть бібліографію до даної теми, складіть анотації.

2. Написати реферати і повідомлення:

1) Обґрунтуйте чи заперечте положення «професійне спілкування – це правильно побудований діалог».

2) Полікультурність як прояв прагнення до спілкування з людьми

Творчий рівень:

1. Наведіть приклади проявів педагогічної культури або її відсутності у вчителів початкової школи, використовуючи свій життєвий досвід (пригадайте свої роки навчання у школі, чи Ваших сестер, братів, знайомих).

2. Зобразіть схему, де показано спільне і відмінне у професійному спілкуванні вчителя початкових класів у звичайних умовах, у контексті полікультурності та інклюзії.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Івашина Є., Ткачук Л. Абетка етикету спілкування.– Сільська школа України. 2004. №31. С. 28 – 31.
2. Колупаєва А. А. Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі: навчально- методичний посібник / А. А. Колупаєва, Е. А. Данілавичюте, С.В. Литовченко. – К. : Видавнича група «А.С.К.», 2012. – 192 с.
3. Підласий І.П. Практична педагогіка або три технології. Інтерактивний Підручник для педагогів ринкової системи освіти. К.: Видавничий дім «Слово», 2004. 616 с
4. Савченко О.Я. Сучасний урок у початковій школі. К: Магістр “S”, 1997. 256 с. Сорока Г.І. Система педагогічної підтримки дітей в освіті. Харків, 2005. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям / Вибрані твори в 5ти томах. К.: Рад. школа, 1977. Т. 3. 299 с.

5. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ СКЛАДОВІ АВТОРИТЕТУ ВЧИТЕЛЯ

Ключові поняття: авторитете вчителя, педагогічний такт, педагогічна культура, педагогічна тактика, морально-психологічні якості учителя, професійне вигорання.

Репродуктивний рівень:

1. Підберіть із психолого-педагогічної літератури цитати про особливості педагогічного професійного авторитету і умови його формування.
2. Користуючись предметним покажчиком творів В.О.Сухомлинського, випишіть 4-5 думки про педагогічний авторитет і його роль в діяльності учителя.
3. Випишіть цитати із творів А.С.Макаренка і К.Д.Ушинського про значення авторитету в педагогічній діяльності вчителя.
4. Доберіть бібліографію до даної теми, складіть анотації.

Реконструктивний рівень:

1. Доберіть бібліографію до даної теми, складіть анотації.
2. Написати реферати і повідомлення;
  - а) Чи тотожні поняття «культура поведінки вчителя», «такт вчителя», «авторитет вчителя». Що спільне, а що відмінне у цих поняттях.
  - б) Ознаки педагогічного такту.
  - в) Що спільне, а що відмінне у поняттях «педагогічний авторитет» і «педагогічний такт».

Творчий: Підібрати і змоделювати педагогічні ситуації

1. Підберіть педагогічні ситуації, де було показано авторитетність учителя початкових класів.
2. Напишіть реферати і повідомлення:
  - 1). Чи завжди вчитель демократичного стилю спілкування є авторитетним у учнів.
  - 2). Психолого-педагогічні принципи побудови авторитету вчителя.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Волкова Н. П. Педагогіка. К. : Академія, 2001. С.5.
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник. К. : Либідь, 1997. С. 325.
3. Нісімчук А. С., Падалка О. С., Шпак О. Т. Сучасні педагогічні технології. К. : Просвіта, Р. 4.14.
4. Педагогічна майстерність: підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.; за ред. І.А. Зязюна. К. : Вища школа, 2004. С. 304-316.
5. Сухомлинський В. О. Лист про педагогічну етику. Вибр. тв. В 5 т. – К. : Рідна школа, 1975. Т.5. С. 594-600.
6. Сухомлинський В. О. Народження громадянина // Сухомлинський В. О. Вибр. тв. В 5 т. К. : Рідна школа, 1975. Т. 3. С. 456-481.
7. Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології. Вибрані педагогічні твори: В 2-х т. К.: Рад.школа, 1983. С. 214– 215.
8. Педагогіка: хрестоматія / уклад.: А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. К. : Знання-Прес, 2003. С. 36-38.
9. Ягупов В. В. Педагогіка. К. : Либідь, 2002. С. 182-184.

6. ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА: СУТЬ, ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Ключові поняття: взаємодія, діалог, спілкування, співпраця, повага.

Репродуктивний рівень:

1. Підтвердіть цитатами з педагогічних творів В. О. Сухомлинського гуманістичну спрямованість його педагогічної концепції.
2. Чи впливає педагогічне партнерство на авторитет вчителя.

Реконструктивний рівень:

1. Доберіть бібліографію до даної теми, складіть анотації.
2. Напишіть реферати і повідомлення.
  1. Охарактеризуйте основні характеристики гуманістичної концепції В. О. Сухомлинського як вчителя.
  2. Основні положення В. О. Сухомлинського про особливості педагогічного спілкування і педагогічних стосунків учителя та учнів.
  3. Роль особистості вчителя у гармонійному розвитку учнів на думку В. О. Сухомлинського.
  4. Методологічні основи педагогіки Ш. О. Амонашвілі.

Творчий рівень:

1. Підберіть і змодельуйте педагогічну ситуацію, у якій би використовувався досвід педагогіки партнерства.
2. Напишіть реферати і повідомлення на тему «Принципи педагогічного партнерства».
3. Чи впливає педагогічне партнерство на якість початкової освіти. Знайдіть обґрунтування.

7.ПОПЕРЕДЖЕННЯ РИЗИКІВ І КОНСТРУКТИВНЕ ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Ключові поняття: конфліктна ситуація, ігнорування, вирішення, попередження конфлікту, правила поведінки.

Репродуктивний рівень:

Занотуйте міркування видатних педагогів, філософі про конфліктні ситуації в освітньому середовищі.

Реконструктивний рівень:

1. Доберіть бібліографію до даної теми, складіть анотації.
2. Напишіть реферати і повідомлення:
  - 1). Причини виникнення конфліктів в середовищі початкової школи
  - 2).Шляхи вирішення шкільних конфліктів.

Творчий рівень:

Підберіть і змодельуйте педагогічні ситуації в якій охарактеризовані конфліктні ситуації у взаємодії вчителя та батьків.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник. К. : Либідь, 1997. С. 325.
2. Гайдук Н. М. Концептуальні засади застосування посередництва при розв'язанні конфліктів. Педагогіка і психологія професійної освіти. 2003. № 6. С. 147–157.
3. Гришина Н.В. Психологія конфлікту. СПб. : Питер, 2008. 544 с.
4. Карташев С. Н. Конфликтология: теория и практика конфликтов Кишинев, 2011. С. 9.
5. Кушнірюк В. М. Гуманізація міжособистісних стосунків як умова запобігання конфліктам у педагогічному процесі. К.: Основа., 2000. С. 122-126.
6. Савченко О.Я. Виховний потенціал початкової освіти. К. : Богданова А.М., 2009. С. 148-151.

8. ПОЛІКУЛЬТУРНИСТЬ Й ІНКЛЮЗІЯ. НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Ключові поняття: освітні потреби, індивідуалізація, інклюзія, толерантність, рівний, полікультурність, толерантність, дискримінація, визнання, повага.

Репродуктивний рівень:

Занотуйте із рекомендованої літератури зміст основних термінів інклюзивної педагогіки.

Реконструктивний рівень:

1. Доберіть бібліографію до даної теми, складіть анотації.
2. Напишіть реферати і повідомлення:
  - 1). Основні форми і методи інклюзивного навчання в початковій школі.
  - 2). Особливості інклюзії в поліетнічному суспільстві.

Творчий рівень:

Відобразіть схематично місце інклюзивної педагогіки у системі наук.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020 № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/463-20>
2. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: Монографія. К.: «Самміт –Книга», 2009. 272 с.
3. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. «Інклюзивна освіта: від основ до практики»: монографія. К. : ТОВ «АТОПОЛ», 2016. 152 с.
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2011 № 872 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/872-2011-%D0%BF>
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2013 № 607 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами» URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KP110872>
6. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки. Підручник. К. :«Центр учбової літератури», 2016. 248 с.

9. ВЗАЄМОДІЯ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ, АСИСТЕНТА ВЧИТЕЛЯ, СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУТІВ, БАТЬКІВ ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Ключові поняття: взаємодія, інклюзія, соціальна адаптація, психолого-педагогічна підтримка, толерантність, рівний, полікультурність, толерантність.

Репродуктивний рівень: охарактеризуйте зміст ключових понять теми.

Реконструктивний рівень:

1. Доберіть бібліографію до даної теми, складіть анотації.

2. Напишіть реферати і повідомлення:

1) Особливості організації освітнього середовища для дітей з особливими освітніми потребами.

2) Механізми подолання дискримінації однолітками дітей із особливими освітніми потребами.

Творчий рівень:

1. Напишіть міні-твір «Що ви вважаєте для себе важливим в галузі інклюзивної освіти?»

2. Зобразіть схему, де показано ресурси взаємодії вчителя початкових класів, асистента вчителя, соціальних інститутів, батьків дитини з особливими потребами в організації освітнього середовища для дітей з особливими потребами.

3. Ваші роздуми над проблемою: «Проблеми підготовки вчителя початкових класів для роботи і дітьми з особливими освітніми проблемами».

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Дятленко Н. М. Асистент учителя в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник / Н. М. Дятленко, Н. З. Софій., О. В. Мартинчук, Ю. М. Найда, під заг. ред. М. Ф. Войцехівського. К. : ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. 172 с.

2. Інклюзивне навчання [Електронний ресурс]. URL: <http://uk.wikipedia.org>.

3. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: Монографія. К.: «Самміт –Книга», 2009. 272 с.

4. Колупаєва А. А. Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі: навчально- методичний посібник / А. А. Колупаєва, Е. А. Данілавичюте, С.В. Литовченко. К. : Видавнича група «А.С.К.», 2012. 192 с.

5. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. «Інклюзивна освіта: від основ до практики»: монографія. К. : ТОВ «АТОПОЛ», 2016. 152 с.

6. Таранченко О. М., Найда Ю. М. Диференційоване викладання в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник/ За загальною редакцією Колупаєвої А. А. К.:Видавнича група «А.С.К.», 2012. 124 с.

7. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки. Підручник. К. :«Центр учбової літератури», 2016. 248 с.

10.НОВІ РОЛІ УЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ: КОУЧ, ФАСИЛІТАТОР, ТРЕНЕР, МЕДІАТОР, ЛОГІСТ, МЕНТОР

Ключові поняття: коуч, фасилітатор, тренер, медіатор, логіст, ментор.

Репродуктивний рівень:

1. Підберіть цитати, міркування видатних педагогів, письменників про необхідність професійного розвитку вчителя.

2. Занотуйте вимоги суспільства, держави, ринку праці до сучасного вчителя початкових класів.

3. Охарактеризуйте зміст ключових понять теми.

Частково-пошуковий рівень:

1. Доберіть бібліографію до даної теми, скласти анотації

2. Напишіть реферати і повідомлення; розв'яжіть педагогічні задачі.

1. Функції сучасного вчителя початкових класів в руслі ідей концепції «НУШ».

2. Які якості улюблених вчителів вплинули на формування вашої особистості?

3. Проаналізуйте, коли вперше і в чому проявилася ваша активність у професійному зростанні?

4. Оцініть, в якій мірі до цих пір ви займалися самоосвітою і самовихованням у вибраній професії.

5. Яка із нових ролей учителя початкової школи вам імпонує найбільше коуч, фасилітатор, тренер, медіатор, логіст, ментор? Аргументуйте.

6. Які відмінності у професійному самовдосконаленні ви зауважили на початку та вкінці навчального року?

Творчий рівень:

Напишіть програму професійного самовиховання.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Берека В., Галас. А. Професійна компетентність вчителя початкових класів: навчально-методичний посібник для вчителів. Харків : Вид-во «Ранок», 2018. 496 с.

2. Єфіменко С. Нові професійні ролі сучасного педагога. URL: <https://www.cuspu.edu.ua/ua/konferenc-19-20/ix-mizhnarodna-naukovo-praktychna-onlain-internet-konferentsiia-problemy-ta-innovatsii-v-pryrodnycho-matematychnii-tekhnohichnii-i-profesiinii-osviti/sektsiia-2/10483-novi-profesiyni-rol-i-suchasnoho-pedahoha>

3. Нові професійні ролі і завдання сучасного вчителя в контексті Концепції Нової української школи. URL: https://vseosvita.ua/library/prezentacia-novi-profesijni-rol-i-zavdanna-sucasnogo-vcitela-v-konteksti-koncepcii-novoi-ukrainskoi-skoli87164.html?fbclid=IwAR02ufY9Maf0SmPpdTjXM6_rsp8xVNeI2dG2fagQ6V7bjT3V0tE5Pqgm7QM

4. Тьютори, едвайсери, коучі, фасилітатори, ментори, наставники – хто є хто? URL: <https://osvitanova.com.ua/posts/1697-tiutory-edvaisery-kouchi-fasylytatory-mentory-nastavnyky-khto-ie-khto>